

CUPRINS

CAPITOLUL I. REGLEMENTAREA REACȚIEI STATULUI ÎN CAZUL INFRAȚIUNILOR ȘI ÎN CAZUL FAPTELOR PREVĂZUTE DE LEGEA PENALĂ COMISE DE MINORI	1
<i>Secțiunea 1. Scop și mijloace</i>	3
§1. Introducere	3
§2. Rolul social al minorului și reflectarea sa legislativă	6
<i>Secțiunea a 2-a. De ce sunt minorii diferiți?</i>	8
§1. Evoluția conceptelor teoretice privind răspunsul statului la faptele săvârșite de minori	8
§2. Evoluția concepțiilor privind reacția la faptele penale săvârșite de minori	8
§3. Teoria dezvoltării	12
§4. Argumentul vinovăției treptate	13
§5. Influența rolului social al minorilor asupra conceptului vinovăției	15
§6. Argumentul naturii copilăriei	20
§7. Argumentul schimbării naturale	22
§8. Teorii liberale	24
§9. Sensul schimbării	26
<i>Secțiunea a 3-a. Evoluția legislației și a percepțiilor sociale privind reacția statului la faptele de natură penală săvârșite de minori</i>	26
§1. Rațiunea textelor de lege	26
§2. Grecia Antică	27
§3. Roma Antică	29
§4. Vechiul drept indian	33
§5. Evul Mediu și perioada anterioară demersului modern de codificare	34
§6. Reglementări codificate după anul 1789	38
§7. Specializarea jurisdicțiilor în tratarea minorilor care au săvârșit fapte penale – modelul american	43

§8. Drepturile copilului și uniformizarea practicilor prin instrumente de drept internațional public _____	49
<i>Secțiunea a 4-a. Minorul și legea penală. Tendințe de abandon al recunoașterii rolului social al minorului _____</i>	54
§1. Rațiunea legii și jurisprudența _____	54
§2. Cauza <i>Miller v. Alabama</i> _____	54
§3. Cauzele reunite <i>T. și V. c. Regatului Unit</i> _____	59
§4. Protecția minorului – confruntarea idealurilor cu realitatea _____	60

CAPITOLUL II. MINORITATEA ÎN CODURILE PENALE

(1864-2014) _____	63
<i>Secțiunea 1. Scop și mijloace _____</i>	65
§1. Introducere _____	65
§2. Succesul sistemelor de justiție penală în cazul minorilor _____	66
§3. Evoluția dreptului de a sancționa _____	67
<i>Secțiunea a 2-a. Minoritatea anterior reglementării Codului penal din 1864 _____</i>	68
§1. Rațiunea legii _____	68
§2. Vârsta _____	70
§3. Sancțiuni _____	72
<i>Secțiunea a 3-a. Minoritatea în reglementarea Codului penal din 1864 _____</i>	74
§1. Rațiunea legii _____	74
§2. Natura juridică _____	75
§3. Vârsta _____	76
§4. Sancțiuni _____	78
§5. Probatoriul _____	83
§6. Procedura _____	83
<i>Secțiunea a 4-a. Minoritatea în reglementarea Codului penal din 1936 _____</i>	84
§1. Rațiunea legii _____	84
§2. Natura juridică _____	87
§3. Vârsta _____	88
§4. Sancțiuni _____	90
§5. Minorul care nu răspunde penal _____	94
§6. Probatoriul _____	97

§7. Procedura _____	99
<i>Secțiunea a 5-a. Minoritatea în reglementarea Codului penal din 1968</i> _____	101
§1. Rațiunea legii _____	101
§2. Natura juridică _____	103
§3. Vârsta _____	103
§4. Minoritatea, cauză care înlătură caracterul penal al infracțiunii _____	104
§5. Sancțiuni _____	104
5.1. Măsurile educative _____	105
5.2. Pedepsele _____	107
§6. Probațiunea _____	109
§7. Decretul nr. 218/1977 privind unele măsuri tranzitorii referitoare la sancționarea și reeducarea prin muncă a unor persoane care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală _____	110
§8. Probatoriul _____	111
§9. Procedura _____	113
<i>Secțiunea a 6-a. Minoritatea în Legea nr. 301/2004 privind Codul penal</i> _____	114
§1. Rațiunea legii _____	114
§2. Natura juridică _____	115
§3. Vârsta _____	115
§4. Sancțiuni. Măsuri educative și pedepse _____	115
<i>Secțiunea a 7-a. Error communis (Legea nr. 3/1970 privind regimul ocrotirii unor categorii de minori și O.U.G. nr. 26/1997 privind protecția copilului aflat în dificultate) și norma conformă cu cerințele constituționale (Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului)</i> _____	117
§1. Rațiunea legilor _____	117
§2. Minorul care nu răspunde penal. Sancțiuni aplicabile conform legilor anterioare anului 2004 _____	118
§3. Rațiunea Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului _____	119
§4. Măsuri de protecție specială _____	119

CAPITOLUL III. RĂSPUNDEREA PENALĂ A MINORILOR	121
<i>Secțiunea 1. Scop și mijloace</i>	123
§1. Introducere	123
§2. Rațiunea legii	125
§3. Eficiența legii	127
§4. Un model de aplicare a legii bazat pe educație	131
§5. Conținutul măsurii educative și rolul social al minorului	132
§6. Interesul superior al copilului	133
§7. Riscul de stigmatizare a minorului	135
§8. Minor <i>versus</i> copil. Legea națională	137
§9. Minor <i>versus</i> copil. Convenții internaționale	139
<i>Secțiunea a 2-a. Semnificația minorității în Codul penal</i>	139
§1. Vârsta răspunderii penale. Standardul internațional	139
§2. Vârsta răspunderii penale. Standardul național	141
§3. Minoritatea, cauză de neimputabilitate	144
§4. Stabilirea discernământului	146
§5. Data evaluării actului de conduită	146
§6. Efectele cauzei de neimputabilitate asupra acțiunii penale	147
§7. Minoritatea în viziunea Curții Constituționale	148
§8. Minoritatea în viziunea Înaltei Curți de Casație și Justiție	149
<i>Secțiunea a 3-a. Prescripția răspunderii penale</i>	150
§1. Termene	150
§2. Calculul termenelor de prescripție. <i>Dies a quo</i>	150
§3. Întreruperea cursului prescripției răspunderii penale	151
§4. Suspendarea cursului prescripției răspunderii penale	152
<i>Secțiunea a 4-a. Efectele săvârșirii unei fapte prevăzute de legea penală de către minorul care nu răspunde penal</i>	152
§1. Rațiunea legii	152
§2. Plasamentul	157
§3. Supravegherea specializată	157
§4. Măsurile de protecție specială și măsurile educative	161
§5. Efectele faptei comise de minorul care nu răspunde penal asupra acțiunii civile	162

CAPITOLUL IV. REGIMUL SANȚIONATOR AL MINORILOR	163
<i>Secțiunea 1. Scop și mijloace</i>	165
§1. Introducere	165
§2. Rațiunea legii	166
§3. Eficiența legii	167
§4. Specificul regimului sancționator	170
§5. Măsurile educative. Natură juridică	172
§6. Măsurile educative. Structură	173
§7. Caracterizarea măsurilor educative	173
<i>Secțiunea a 2-a. Individualizarea măsurilor educative</i>	174
§1. Introducere	174
§2. Criterii de individualizare a măsurilor educative	175
§3. Stări și circumstanțe	177
§4. Individualizarea obligațiilor ce pot fi impuse minorului	178
§5. Corelări legislative	179
§6. Cazuri de excludere a aplicării măsurilor educative privative de libertate	180
§7. Aplicarea obligatorie a unei măsuri educative privative de libertate	180
§8. Uniformizarea criteriilor de individualizare a sancțiunilor	181
§9. Reflectarea interesului superior al copilului în individualizarea măsurii educative	181
§10. Criterii de individualizare a măsurilor educative în cazul pluralității de infracțiuni comise în timpul minorității	183
§11. Criterii de individualizare a măsurilor educative în cazul pluralității de infracțiuni comise atât în timpul minorității, cât și după împlinirea vârstei majoratului	184
§12. Criterii de apreciere a aplicării sporului de pedeapsă în ceea ce îl privește pe minorul care a comis infracțiuni și după vârsta majoratului [art. 129 alin. (1) lit. b) și d) CP]	186
§13. Probatoriul	187
<i>Secțiunea a 3-a. Măsurile educative neprivative de libertate</i>	188
§1. Rațiunea legii	188
§2. Stagiul de formare civică	190
§3. Supravegherea	193
§4. Consemnarea la sfârșit de săptămână	195

§5. Asistarea zilnică _____	199
<i>Secțiunea a 4-a. Măsurile educative privative de libertate _____</i>	<i>201</i>
§1. Rațiunea legii _____	201
§2. Dificultăți în executarea măsurilor educative privative de libertate _____	202
§3. Locurile de executare a măsurilor educative privative de libertate _____	205
§4. Centrul educativ și centrul de detenție _____	206
§5. Internarea într-un centru educativ _____	208
§6. Internarea într-un centru de detenție _____	211
<i>Secțiunea a 5-a. Prescripția executării măsurilor educative _____</i>	<i>213</i>
§1. Rațiunea legii _____	213
§2. Cursul prescripției executării măsurilor educative. <i>Dies a quo</i> _____	213
§3. Termenele de prescripție a executării măsurilor educative _____	214
§4. Întreruperea cursului prescripției executării _____	214
§5. Suspendarea cursului prescripției executării _____	215
CAPITOLUL V. OBLIGAȚII CARE POT FI IMPUSE MINORULUI _____	217
<i>Secțiunea 1. Scop și mijloace _____</i>	<i>219</i>
§1. Introducere _____	219
§2. Rațiunea legii _____	219
§3. Eficiența legii _____	221
§4. Înlocuirea măsurii educative. <i>Ne bis in idem</i> _____	222
§5. Obligații care pot fi impuse minorului _____	223
§6. Supravegherea executării obligațiilor și a condițiilor de executare _____	227
§7. Caracterul personalizat al executării măsurilor educative neprivative de libertate _____	227
§8. Caracterul personalizat al măsurilor educative privative de libertate _____	228
<i>Secțiunea a 2-a. Prelungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate (art. 123 CP)/Modificarea sau încetarea obligațiilor (art. 122 CP) _____</i>	<i>228</i>
§1. Consecințe _____	228
§2. Reaua-credință _____	229

§3. Reaua-credință <i>versus</i> interesul superior al copilului _____	235
§4. Condiții referitoare la executarea măsurii educative _____	239
§5. Obligațiile prevăzute de art. 121 CP. Corelări legislative _____	243
§6. Obligații impuse minorului. Prelungirea măsurii educative neprivative de libertate _____	245
§7. Obligații impuse minorului. Înlocuirea măsurii educative _____	247
<i>Secțiunea a 3-a. Măsurile educative privative de libertate _____</i>	<i>250</i>
§1. Adaptarea regimului de executare a măsurilor educative privative de libertate _____	250
§2. Înlocuirea măsurii educative privative de libertate _____	252
§3. Liberarea din executarea măsurii educative privative de libertate _____	256
CAPITOLUL VI. PROBAȚIUNEA ÎN ROMÂNIA _____	261
<i>Secțiunea 1. Scop și mijloace _____</i>	<i>263</i>
§1. Introducere _____	263
§2. Rațiunea legii _____	264
§3. Modele de justiție penală _____	266
§4. Specificul modelului de justiție a minorilor adoptat de România _____	270
<i>Secțiunea a 2-a. Eficiența modelelor de justiție penală bazate pe probațiune _____</i>	<i>271</i>
§1. Natura și frecvența infracțiunilor comise de minori în România _____	271
§2. Natura și frecvența infracțiunilor comise de minori în Franța _____	272
§3. Natura și frecvența infracțiunilor comise de minori în Anglia și Țara Galilor _____	274
§4. Impactul pandemiei _____	276
<i>Secțiunea a 3-a. Sistemul de probațiune. Riscuri și oportunități _____</i>	<i>277</i>
§1. Principii privind probațiunea _____	277
§2. Organizarea sistemului de probațiune _____	280
§3. Activitatea serviciului de probațiune _____	280
§4. Realizarea evaluării minorilor înainte de soluționarea definitivă a cauzei _____	281
§5. Particularități ale referatului de evaluare în cazul minorilor _____	285

§6. Evaluarea minorilor aflați în executarea unei măsuri educative _____	291
§7. Modificarea sau încetarea obligațiilor impuse minorilor _____	293
§8. Prelungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate _____	296
§9. Înlocuirea unei măsuri educative privative de libertate cu măsura educativă a asistării zilnice _____	303
§10. Acordarea liberării dintr-un centru educativ sau centru de detenție _____	304
§11. Sprijinirea instanței de judecată în procesul de individualizare a măsurilor educative _____	309
§12. Procesul de supraveghere a minorilor _____	310
§13. Activitatea consilierului de probațiune în legătură cu persoanele private de libertate _____	313
§14. Actele consilierului de probațiune _____	315

CAPITOLUL VII. ROLUL VICTIMEI ÎN PROCESUL PENAL.

PROTECȚIA MINORULUI VICTIMĂ _____	319
<i>Secțiunea 1. Scop și mijloace _____</i>	<i>322</i>
§1. Introducere _____	322
§2. Definiția victimei. Standarde interne și internaționale _____	324
§3. Cine poate fi considerat victimă conform legislației autohtone? _____	325
§4. Ce este victimizarea secundară? _____	331
<i>Secțiunea a 2-a. Victimologia. Noțiuni introductive _____</i>	<i>332</i>
§1. Concept _____	332
§2. Istoric și principalele curente _____	333
<i>Secțiunea a 3-a. Instrumente internaționale privitoare la victimele infracțiunilor _____</i>	<i>336</i>
§1. Declarația privind principiile fundamentale ale justiției pentru victimele criminalității și ale abuzului de putere, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 29 noiembrie 1985 (Rezoluția 40/34) _____	336
§2. Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei CM/Rec (2006)8 din 14 iunie 2006 către statele membre privind acordarea de asistență victimelor criminalității _____	338

§3. Convenția europeană privind compensarea victimelor infracțiunilor violente _____	340
§4. Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului _____	341
§5. Strategia Uniunii Europene privind drepturile victimelor (2020-2025) _____	343
<i>Secțiunea a 4-a. Cadrul legislativ național privind protecția victimelor _____</i>	<i>344</i>
§1. Dispoziții cuprinse în Codul de procedură penală _____	344
§2. Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor _____	349
<i>Secțiunea a 5-a. Cadrul legal privind protecția minorului victimă _____</i>	<i>352</i>
§1. Rezoluția 2005/20 a Consiliului Economic și Social al Națiunilor Unite _____	352
§2. Rezoluția 1997/30 a Consiliului Economic și Social al Națiunilor Unite _____	353
§3. Convenția de la Lanzarote pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale _____	353
§4. Metodologia-cadru din 2011 privind prevenirea și intervenția în echipă multidisciplinară și în rețea în situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie (aprobată prin H.G. nr. 49/2011) _____	358
§5. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind drepturile minorului victimă _____	360
<i>Secțiunea a 6-a. Informarea victimelor. Particularități în cazul minorului _____</i>	<i>369</i>
§1. Importanța informării victimei minor _____	369
§2. Obiectul informării _____	370
2.1. Dreptul victimei de a fi informată despre drepturile sale și mijloacele de protecție la care poate apela. Modul în care ar trebui să se realizeze _____	370

2.2. Dreptul victimei de a fi informată privind stadiul cercetărilor desfășurate în cauză și situația inculpatului	372
<i>Secțiunea a 7-a. Audierea minorului. Particularități privind modul de desfășurare</i>	372
<i>Secțiunea a 8-a. Dreptul victimei minore de a participa la procesul penal</i>	378
<i>Secțiunea a 9-a. Mijloace alternative de protecție a victimei minore</i>	380
<i>Secțiunea a 10-a. Asistența juridică gratuită și punerea în executare a hotărârii judecătorești prin care au fost acordate despăgubiri civile victimei infracțiunii</i>	380
<i>Secțiunea a 11-a. Reparațiile și compensațiile</i>	383
<i>Secțiunea a 12-a. Ordinul de protecție</i>	385
<i>Secțiunea a 13-a. Cooperarea internațională</i>	388
§1. Solicitarea compensației financiare în situații transfrontaliere. Directiva 2004/80/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind despăgubirea victimelor infracționalității	389
§2. Ordinul european de protecție. Condiții. Procedură. Măsurile care pot fi luate. Legea nr. 151/2016 privind ordinul european de protecție, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative	390

CAPITOLUL VIII. PERSPECTIVE PRACTICE. PROTECȚIA

MINORULUI VICTIMĂ	393
<i>Secțiunea 1. Scop și mijloace</i>	395
§1. Introducere	395
§2. Victima, concept în transformare	395
§3. Principii privind protecția victimelor minore	398
<i>Secțiunea a 2-a. Protecția victimelor minore din perspectivă europeană. Drepturile victimelor și obligații statale corelative</i>	399
§1. Concept	399
§2. Protecția efectivă	400
§3. Ancheta efectivă	406
§4. Recuperarea minorului și repararea prejudiciului	408

<i>Secțiunea a 3-a. Analiza legislației naționale din perspectiva protecției victimelor minore. Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor</i>	
<i>infracțiunilor</i>	410
§1. Introducere	410
§2. Rațiunea legii	412
§3. Implementarea Directivei 2012/29/UE	413
§4. Concepte terminologice	416
§5. Măsurile de protecție a victimelor infracțiunilor	417
5.1. Identificarea, referirea și evaluarea victimelor infracțiunilor	417
5.2. Informarea victimelor infracțiunilor	418
5.3. Măsurile de sprijinire și protecție a victimelor infracțiunilor	419
5.4. Asistența juridică gratuită	420
5.4.1. Condițiile privind asistența juridică gratuită a victimelor unor infracțiuni	420
5.4.1.1. Situația victimei și infracțiunea săvârșită	420
5.4.1.2. Existența unei cereri din partea victimei	421
5.4.1.3. Condiții cu privire la veniturile victimei	422
5.4.1.4. Sesizarea organelor de urmărire penală/instanței de judecată	422
5.4.2. Asistența juridică	423
5.5. Acordarea de către stat a compensațiilor financiare victimelor unor infracțiuni	424
5.5.1. Condiții privind acordarea compensației financiare	425
5.5.1.1. Condiții privitoare la victimă și la infracțiunea săvârșită	425
5.5.1.2. Condiții negative	428
5.5.1.3. Condiții privitoare la sesizarea organelor de urmărire penală	429
5.5.1.4. Condiții privitoare la cererea de compensație financiară	430
5.5.1.5. Condiții privitoare la termen	431
5.5.1.6. Condiții cu privire la natura prejudiciului al cărui quantum se solicită a fi compensat	436

5.5.2. Cererea de acordare a unui avans din compensația financiară _____	437
5.5.3. Procedura de soluționare a cererii de compensație financiară și a cererii privind avansul din compensația financiară _____	440
§6. Eficiența legii _____	443
CAPITOLUL IX. TESTE RECAPITULATIVE _____	445
<i>Secțiunea 1. Spețe</i> _____	447
<i>Secțiunea a 2-a. Teste grilă</i> _____	459
ANEXĂ. JURISPRUDENȚA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI PRIVIND PROTECȚIA MINORILOR VICTIMĂ _____	469
BIBLIOGRAFIE _____	479